

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSSR ze dne 28.06.1968, sp. zn. 4 Cz 52/68, ECLI:CZ:NS:1968:4.CZ.52.1968.1

Číslo: 28/1969

Právní věta: Státní notářství nemůže činit zjištění majetku zůstavitele závislým na dosud nezahájeném soudním řízení, jehož zahájení účastníku za podmínek upravených ustanovením § 18 not. ř. ani neuložilo. Vstoupí-li prokurátor do řízení o dědictví, musí být vyrozuměn o jednání; není-li jednání přítomen, musí mu být doručena rozhodnutí, jež byla při jednání vyhlášena.

Soud: Nejvyšší soud ČSSR

Datum rozhodnutí: 28.06.1968

Spisová značka: 4 Cz 52/68

Číslo rozhodnutí: 28

Číslo sešitu: 3-4

Typ rozhodnutí: Rozhodnutí

Hesla: Dědění, Řízení před státním notářstvím

Předpisy: 95/1963 Sb. § 17

§ 18

§ 19

§ 25

§ 34

§ 35

§ 37

§ 39 99/1963 Sb. § 35

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Č. 28

Státní notářství nemůže činit zjištění majetku zůstavitele závislým na dosud nezahájeném soudním řízení, jehož zahájení účastníku za podmínek upravených ustanovením § 18 not. ř. ani neuložilo.

Vstoupí-li prokurátor do řízení o dědictví, musí být vyrozuměn o jednání; není-li jednání přítomen, musí mu být doručena rozhodnutí, jež byla při jednání vyhlášena.

(Rozhodnutí Nejvyššího soudu z 28. 6. 1968, [4 Cz 52/68](#).)

Zůstavitel J. P., který byl vdovcem a neměl děti ani sourozenců, zemřel dne 9. 10. 1966 bez

zanechání závěti. Podle výsledků předběžného šetření státního notářství měl na vkladní knížce u Státní spořitelny v P. částku přes 60.000 Kčs, údajně i pohledávku z titulu půjčky ve výši asi 100.000 Kčs. V době svého úmrtí žil údajně ve společné domácnosti se svým synovcem K. K. a jeho manželkou, kteří proto uplatňují nárok na dědictví.

Státní notářství učinilo dotazy na místní národní výroby posledního a předposledního místa bydliště zůstavitele i na Státní spořitelny v P. a provedlo výslech svědků z místa posledního bydliště zůstavitele. Při jednání dne 31. 7. 1967 vydalo rozhodnutí, že „manželé K. K. a O. K. jsou dědici zůstavitele ve smyslu ustanovení § 475 o. z. jako osoby, které žily se zůstavitelem nejméně po dobu jednoho roku před jeho smrtí ve společné domácnosti a které z toho důvodu pečovaly o společnou domácnost“. Toto rozhodnutí vyhlásilo státní notářství přítomným účastníkům řízení (manželům K. K. a O. K.); v protokolu o jednání není uvedeno, že by se tito účastníci vzdali opravného prostředku proti tomuto rozhodnutí. Okresnímu prokurátorovi v Písku, který vstoupil do řízení, nebylo rozhodnutí státního notářství doručeno.

Po provedení soupisu aktiv a pasív dědictví uzavřeli manželé K. K. a O. K. dědickou dohodu, podle níž „zjištěný majetek zůstavitele přebírají oba rovným dílem, každý polovinu s tím, že ve stejném poměru zaplatí náklady pohřbu zůstavitele, případně jiná pasíva“. Dalším rozhodnutím z 31. 7. 1967 státní notářství schválilo tuto dohodu; manželé K. K. a O. K. se po vyhlášení tohoto rozhodnutí vzdali opravného prostředku proti němu, ovšem okresnímu prokurátorovi nebylo rozhodnutí státního notářství – stejně jako v předcházejícím případě – doručeno.

Dne 28. 8. 1967 vydalo státní notářství v Písku rozhodnutí, jímž určilo obecnou cenu majetku zůstavitele částkou 66.630,02 Kčs, výši dluhů (náklady pohřbu) částkou 1.890 Kčs a čistou hodnotu dědictví částkou 64.740,02 Kčs; potvrdilo nabytí dědictví manželům K. K. a O. K. jako dědicům ze zákona rovným dílem (každému jednou polovinou) a rozhodlo také o tom, že majetek zůstavitele, záležející v tvrzené pohledávce zůstavitele proti J. K., se vyhrazuje dodatečnému projednání po zjištění sporem, zda tato pohledávka zůstavitele je po právu a v jaké výši. Státní notářství odůvodnilo své rozhodnutí tím, že zůstavitel byl sice přihlášen k trvalému pobytu v Z. P. od 3. 3. 1966, že však již od podzimu 1965 (někdy od září) bydlil u manželů K. K. a O. K., kteří s ním tedy žili po dobu nejméně jednoho roku před jeho smrtí ve společné domácnosti a z toho důvodu pečovali i o společnou domácnost. Ohledně tvrzené pohledávky zůstavitele proti J. K. uvedlo státní notářství v odůvodnění svého rozhodnutí, že jde o spornou skutečnost mezi dědicem a dlužníkem zůstavitele, kterou státní notářství nemůže řešit, a že je na dědicích, aby si opatřili jistotu, zda o kolik dlužník zůstaviteli dlužil.

Nejvyšší soud rozhodl ke stížnosti pro porušení zákona podané generálním prokurátorem, že byl rozhodnutím státního notářství z 28. 8. 1967 poruše zákon a zrušil je.

Z odůvodnění:

Podle ustanovení § 4 odst. 1 not. ř. vychází státní notářství při rozhodování i při ostatní své činnosti ze skutečného stavu věci, dbá o určitost právních vztahů a o předcházení sporům.

Podle ustanovení § 25 not. ř. – není-li v notářském řádu stanovena odchylná úprava – se použije na řízení před státním notářstvím ustanovení občanského soudního řádu, jestliže to povaha věci nevyklučuje. To se nepochybně vztahuje na použití ustanovení § 35 o. s. ř. o účasti prokurátora v řízení, jakož i na použití ustanovení § 115 o. s. ř. o předvolávání účastníků k jednání.

Podle ustanovení § 19 odst. 1 not. ř. vydává státní notářství rozhodnutí písemně a doručí je účastníkům. Konalo-li se jednání, státní notářství přítomným účastníkům rozhodnutí také vyhlásí; prohlásí-li přítomný účastník, že nežádá písemné vyhotovení vyhlášeného rozhodnutí a že se vzdává

práva odvolání, nemusí mu být rozhodnutí doručeno.

Je-li několik dědiců a vypořádají-li se u státního notářství mezi sebou o dědictví dohodou, schválí státní notářství dohodu, jestliže neodporuje zákonu nebo zájmu společnosti. Po právní moci rozhodnutí o schválení dohody potvrdí státní notářství podle ní nabytí dědictví (§ 39 odst. 2 not. ř., § 482 odst. 2 o. z.).

V projednávaném případě nepostupovalo státní notářství podle těchto zákonných zásad.

Třebaže okresní prokurátor v Písku oznámil podáním ze 6. 12. 1966, že vstupuje do řízení o dědictví po zůstaviteli J. P., státní notářství jej (jak se alespoň jeví z obsahu spisu) nevyrozumělo o jednání stanoveném na den 31. 7. 1967 a nedoručilo mu písemná vyhotovení při něm vydaných rozhodnutí, jimiž bylo určeno, že manželé K. K. a O. K. jsou dědici zůstavitele ve smyslu ustanovení § 475 o. z., popř. schválena dědická dohoda dědiců – manželů K. K. a O. K. Tato rozhodnutí nenabyla tedy právní moci; přesto státní notářství přikročilo k vydání rozhodnutí o potvrzení nabytí dědictví.

Nadto kumulace rozhodnutí podle ustanovení § 37 odst. 1 not. ř. a rozhodnutí podle ustanovení § 39 not. ř. rovněž odporuje zásadě uvedené v ustanovení § 4 odst. 1 not. ř., poukazující na nutnost vycházet při rozhodování ze skutečného stavu věci a dbát o určitost právních vztahů a o předcházení sporům; vydání rozhodnutí podle ustanovení § 39 not. ř. musí následovat až po právní moci rozhodnutí podle ustanovení § 37 odst. 1 not. ř. 1)

Ustanovení § 34 odst. 1 not. ř. ukládá státnímu notářství zjistit zůstavitelův majetek a jeho dluhy a provést soupis aktiv a pasív. Z toho vyplývá, že je povinností státního notářství zabývat se v řízení o dědictví veškerým majetkem zůstavitele, ohledně něhož skutečný stav věci zjišťuje státní notářství prostředky příkladmo uvedenými v ustanovení § 34 not. ř. Také z ustanovení § 39 not. ř., že státní notářství provede vypořádání veškerého dědictví zůstavitele. To znamená, že použití ustanovení § 17 odst. 1 not. ř. o rozhodnutí jen o části věci, je-li to nutné nebo účelné, nebude zpravidla u rozhodnutí o vypořádání dědictví na místě. Zjistit zůstavitelův majetek a provést soupis aktiv a pasív dědictví musí státní notářství prostředky, které mu poskytuje notářský řád (včetně použití ustanovení občanského soudního řádu, není-li v notářském řádu stanovena odchylná úprava a jestliže to povaha věci nevylučuje – srov. § 25 not. ř.). Státní notářství může podle ustanovení § 18 not. ř. uložit účastníku řízení, aby podal návrh na zahájení řízení u soudu o skutečnosti, která zůstala mezi účastníky řízení před státním notářstvím sporná; nemůže však učinit zjištění majetku zůstavitele závislým na dosud nezahájeném soudním řízení, jehož zahájení účastníku za podmínek upravených ustanovením § 18 not. ř. ani neuložilo (ostatně v této věci nepřicházel postup podle § 18 not. ř. vůbec v úvahu, protože nešlo o skutečnost, jež zůstala sporná mezi účastníky řízení před státním notářstvím).

Státní notářství tedy pochybilo, když si výrokem svého rozhodnutí vyhradilo „dodatečné projednání po zjištění sporem, zda pohledávka zůstavitele proti J. K. je po právu a v jaké výši“.

V řízení před státním notářstvím a v jeho rozhodnutí, proti němuž směřuje stížnost pro porušení zákona, došlo tak k porušení zákona v ustanoveních § 4 odst. 1, § 17 odst. 1, § 19 odst. 1, § 21 odst. 1, § 34, 37 odst. 1, § 39 odst. 2 not. ř., jakož i v ustanoveních § 25 not. ř. a § 35 a 115 o. s. ř. v souvislosti s ustanovením § 482 a 484 o. z.

1) srov. rozhodnutí č. 42/1968 Sbírky rozhodnutí a sdělení soudů ČSSR.